

Vaimne kultuuripärand

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse ja
Kultuuri Organisatsioon

Vaimne
kultuuri-
pärand

Vaimse kultuuripärandi

📍 Amazonase
vihmametsade saparo
rahva pärimus on tihedalt
seotud loodusega.

Foto © T. Fernández

Foto © Ministerio de Cultura y Deportes / GMA PRO

Vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon käsitleb vaimse kultuuripärandina tavasid, esitus- ja väljendusvorme, teadmisi, oskusi ning nendega seotud tööriistu, esemeid, artefakte ja kultuuriruumi, mida kogukonnad, rühmad ja mõnel juhul üksikisikud tunnustavad oma kultuuripärandi osana. Vaimset kultuuripärandit, mida antakse edasi põlvest põlve, loovad kogukonnad ja rühmad pidevalt uuesti, mõjutatuna oma keskkonnast, loodusest ja ajaloost. Vaimne kultuuripärand annab neile identiteedi ja järjepidevuse tunde ning edendab seeläbi ka kultuurilist mitmekesisust ja inimeste loometegevust.

talletamine ja nimistu

Foto © Ahmed Ben Ismail

Vaimne kultuuripärand on väga mitmekesine. Konventsioon selgitab, et see väljendub paljudes valdkondades, nagu

- a. suulised traditsioonid ja väljendusvormid, kaasa arvatud keel kui vaimse kultuuripärandi edasiandmise vahend;**
- b. esituskunstid;**
- c. kogukondlik tegevus, rituaalid ja pidulikud sündmused;**
- d. looduse ja ilmaruumiga seotud teadmised ja tavad;**
- e. traditsioonilised käsitööoskused.**

Paljud kultuuriilmingud võivad kuuluda korraga mitmesse valdkonda.

Konventsiooni põhieesmärk on kaitsta vaimset kultuuripärandit ja tagada austus selle vastu, suurendada teadlikkust selle tähtsusest ning pakkuda rahvusvahelist koostööd ja abi. Konventsiooniga ühinenud riigid kohustuvad kaitsma oma territooriumil leiduvat vaimset kultuuripärandit.

Rahvusvahelisel tasandil loodi konventsiooniga kaks nimekirja: kiireloomulist kaitset vajava

vaimse kultuuripärandi nimekirja ja inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Nende eesmärk on tõmmata tähelepanu vaimsele kultuuripärandile, mis peegeldab inimeste loovust ja maailma kultuurilist kirevust, eriti aga vaimsele kultuuripärandile, mis vajab kaitset.

Konventsioon keskendub kogukondade rollile oma vaimse kultuuripärandi kaitsmises. Milliseid teadmisi, oskusi, kombeid ja tavasid kogukonnad ise oluliseks peavad ning hoida ja kaitsta soovivad, ongi esmatähtis.

Silmas peetakse kogukondade elavat pärandit, mida antakse enamasti edasi kogemuslikult vahetu suhtluse käigus. Ennekõike pööratakse tähelepanu elava pärandi hoidmiseks ja edasiandmiseks vajalikele tingimustele, mitte niivõrd pärimuslike teadmiste ja oskuste abil loodud kultuuriilmingutele. Ühest kindlast laulust olulisem on selliste laulude laulmise tava püsijäämine kogukonnas.

Konventsiooni eesmärk on ka juhtida tähelepanu inimeste loovusele, mis on vaimse kultuuripärandi ja kultuurilise kirevuse allikas. Laiem eesmärk on kogukondade, rühmade ja kogu ühiskonna heaolu kasv.

📍 Guatemala Rabinali piirkonna atšide traditsiooniline teater.

📍 Marokos Marrakechi linna Jemaa el-Fna väljakul kohtab jutustajaid ja teisi värvikaid kujusid.

📍 Bistritsa küla memmede mitmehäälnelaul Bulgaarias Sopluki piirkonnas.

Kaitsmine ilma jäikades raamides hoidmata

Vaimne kultuuripärand elab, kuni see on kogukonna jaoks oluline ja vajalik, kuni inimesed seda oma igapäevaelus kasutavad ja põlvest põlve edasi annavad. Mõned vaimse kultuuripärandi ilmingud vajavad toetust, et jääda püsima, kuid vaimse kultuuripärandi kaitsmine ei tähenda selle hoidmist jäikades raamides – iga hinna eest „puhta“ või „põlise“ vormi säilitamist. Ka konventsioon rõhutab, et esmatähtis pole mitte konkreetsete üksikilmingute, nagu mõne tantsu, laulu, pilli või käsitööseme püsijäämine, vaid hoopis teadmiste, oskuste ja tähenduste edasiandmine järgmistele põlvkondadele. Seejärel tuleks ennekõike püüda säilitada vaimse kultuuripärandi koht igapäevaelus ning selle edasiandmiseks sobiv keskkond ja tingimused.

Kuna eesmärgiks on tagada teadmiste, oskuste, kommete ja tavade edasiandmine, ei saa vaimset kultuuripärandit kaitsta samamoodi kui mälestisi, ajaloolisi paiku või loodusalasid. Samas on materiaalne pärand tihti vaimse pärandiga seotud. Seepärast räägitakse konventsioonis vaimse kultuuripärandi mõistet avades ka sellega seotud tööriistadest, esemetest, artefaktidest ja kultuuriruumidest.

Kas eelnev tähendab, et vaimset kultuuripärandit tuleb alati kaitsta ning hääbumisohus teadmiste- oskustele ja kommetele-tavadele iga hinna eest uuesti elu sisse puhuda? Nagu igal elusolendil, on ka vaimsel kultuuripärandil oma eluring. On tõenäoline, et mõned kultuuriilmingud kaovad, mõjutades siiski uute kujunemist. Võib juhtuda, et mõned vaimse kultuuripärandi ilmingud kaotavad kogukonna enda jaoks tähenduse. Nagu konventsioonis märgitud, peab kaitsmine lähtuma sellest, mida kogukonnad peavad oma vaimseks kultuuripärandiks, mis annab neile identiteedi ja järjepidevuse tunde. Nii sobivate kaitsemeetmete väljatöötamine kui ka rakendamine peab toimuma kogukonna nõusolekul ja osalusel. Mõnel juhul on aga kõrvaliste sekkumine ebasoovitav, kuna võib muuta kogukonna silmis nende vaimse pärandi väärtust. Lisaks tuleb austada tavasid, mis piiravad juurdepääsu näiteks pühadele või salajastele vaimse kultuuripärandi ilmingutele.

Nimistud ja vaimse kultuuripärandi kaitsmine

Vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon on leebelt sõnastatud ning ei tee palju ettekirjutusi. Konventsiooniga ühinenud riigid saavad seda paindlikult rakendada. Nimistute loomine on aga üks konkreetseid konventsioonis (artiklid 11 ja 12) ja selle rakendusjuhistes esitatud kohustusi.

Artikkel 11 kohustab iga konventsiooniosalist tagama oma territooriumil leiduva vaimse kultuuripärandi kaitse. Koos kogukondade, rühmade ja asjaomaste vabaühendustega tuleb vaimse kultuuripärandi ilmingud kindlaks teha ja määratleda: kirjeldada neid, arvestades nende eripära ja konteksti. Nii peaks saama alguse vaimse kultuuripärandi nimistu, millel on konkreetne eesmärk – aidata kaasa vaimse kultuuripärandi kaitsmisele. Artikkel 12 kohustab looma oma territooriumil leiduvast vaimsest kultuuripärandist ühe või mitu nimistut ja neid regulaarselt ajakohastama.

Nimistud suurendavad teadlikkust vaimsest kultuuripärandist ja selle tähendusest nii iga inimese kui ka kogukonna jaoks tervikuna. Nimistute koostamine ja avalikustamine mõjutab ka nende kogukondade ja inimeste enesehinnangut, kelle pärandiga on tegemist, ning innustab neid oma kultuuri hoidma ja väärtustama. Peale selle võivad nimistud saada lähtepunktiks konkreetsetele vaimse kultuuripärandi kaitsmise plaanidele.

Tõenäoliselt on konventsioonis loetletud kaitsemeetmete seas vaimse kultuuripärandi uurimine ja dokumenteerimine need, millele riigid esmalt tähelepanu pööravad, et saada ülevaade kogukondadest, nende vaimsest pärandist ja selle olukorrast. Selle töö korraldamiseks võib kogukondade esindajate, sobivate asutuste, ühenduste ja uurijate osalusel luua riikliku vaimse kultuuripärandi komitee, mis soodustaks ka suhtlust kogukondade ja uurijate vahel.

🇲🇦 Marokos Marrakechi linna Jemaa el-Fna väljakul elu lausa kihab.

🇪🇸 Religioosne etendus Hispaanias Elche linnas.

🇺🇸 Usbekistani Boysuni rajoonis on säilinud palju vanu traditsioone.

🇵🇪 Peruu Taquile saarel kootakse kauneid kangaid.

Foto © UNESCO / Jane Wright

Kuigi artiklid 11 ja 12 on teistest normatiivsemad, jäävad riikidele siiski vabad käed luua nimistud neile sobival viisil ja kujul, arvestades kohalikke tingimusi ja probleeme. Erinevad ju nii riikide elanikkond, suurus ja vaimne kultuuripärandid kui ka poliitilised süsteemid ja haldusstruktuurid. Igal juhul peaksid nimistud sisaldama piisavalt põhjalikku teavet, et hõlbustada vaimse pärandi kaitsmist.

Foto © Jaime Brotons

On iga riigi otsustada, kas luua üks kõikehõlmav nimistu või mitu väiksemat ja kitsamat. Seepärast ei ole konventsioonis ega selle rakendusjuhistes juttu riiklikust nimistust. Selle asemel öeldakse „üks või mitu nimistut“. Seega ei ole kohustust sobitada kõik kogukonnad ja valdkonnad ühte süsteemi ning kaasata võib ka olemasolevaid registreid ja nimekirju. Mitme nimistu süsteem sobib eriti liitriikidele, kus kultuur ei ole keskvalitsuse pädevuses, sest see võimaldab luua piirkondlikke nimistuid.

Foto © National Commission of Uzbekistan

Kuigi paljudes riikides on selle teemaga tegeletud aastakümneid, ei ole oluline, et nimistud oleksid loodud juba enne konventsiooniga liitumist. Nimistute täiendamine ja ajakohastamine on pidev töö, mis ei saa kunagi valmis. Küll aga nõuavad konventsiooni rakendusjuhised, et taotlused rahvusvahelise abi saamiseks, kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja ja inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kandmiseks kinnitaksid, et kõnealune kultuurilming on riigi territooriumil leiduva vaimse kultuuripärandi nimistus.

Foto © Instituto Nacional de Cultura / Dante Villafructe

Kogukondade osalus

Vaatamata suhtelisele vabadusele nimistute koostamisel, seab konventsioon siiski ka mitmeid tingimusi. Neist olulisim on kogukondade osalemise nõue.

Kogukonnad on need, kes loovad ja hoiavad elus oma vaimset kultuuripärandit, see on osa nende igapäevaelust. Konventsioon tuleb meile vaimset kultuuripärandit määratledes meelde, et iga kogukond teab, millised

teadmised, oskused, kombes ja tavad moodustavad tema vaimse kultuuripärandi. Keegi ei saa otsustada, et üks või teine kultuuriväljendus või tava oleks nende pärand, kui inimesed ise seda arvamust ei jaga. Sestap saavad nemad paremini kui keegi teine oma vaimset kultuuripärandit kaitsta ja kirjeldada ning on loomulik, et need, kelle kultuuriga on tegemist, osalevad nimistu koostamises. Alati ei ole kogukondadel jõudu või vahendeid, et teha seda iseseisvalt. Sellisel juhul saavad aidata sobivad asutused ja organisatsioonid.

Riigi ülesanne on luua või määrata koordineeriv ametiasutus, mille ülesandeks on peale nimistu loomise ja haldamise välja töötada vaimse pärandi kaitsmise põhimõtted ja rakendada neid koos kogukondade ja teiste huvilistega. Selleks tuleks hinnata olemasolevate õigusaktide, asutuste ja kaitsemeetmete tõhusust ning mõelda, millised on seni olnud parimad moodused vaimse pärandi kaitsmiseks ja mis on jäänud vajaka. Samuti peaks see asutus leidma võimalusi, et suurendada teadlikkust vaimse kultuuripärandi olulisusest. Oluline on arvestada kogukondade arvamust ja soove kõiges, mis puudutab nende pärandit.

Võib luua ka nõuandvaid kogusid, mis ühendaksid kogukondade ja kohalike huvi-gruppide esindajaid, teadlasi, vabaühendusi, kohalike omavalitsuste ja riigi esindajaid ning teisi olulisi osapooli. Sageli moodustavad aktiivsemad traditsioonitundjad ja pärandioskajad kogukonnas tuumiku, kes innustavad teisi oma vaimset pärandit hoidma ning on kogukonna eestkõnelejaks.

Vaimse kultuuripärandi nimistu koostamise protsess peaks kulgema nii ülalt alla kui ka alt üles – osalema peaksid nii kogukonnad kui ka riik, omavalitsused ja vabaühendused. Sissekannete tegemine ning kõigi oluliste osapoolte kaasamine võib toimuda järk-järgult. Tuleb mõelda läbi, milliseid probleeme ja ohte võib tuua kaasa nimistusse kandmine, kuidas kaitsta kõigi osapoolte õigusi. Avalik vaimse kultuuripärandi nimistu lihtsustab oluliselt tutvumist

kogukonnale omaste teadmiste, oskuste ja kommetega. Konventsiooni artikli 13 punkti d alapunkt ii rõhutab, et tuleb arvestada tavadega, mis piiravad juurdepääsu vaimse kultuuripärandi ilmingutele. See võib tähendada, et mõnd vaimse kultuuripärandi ilmingut puudutav teave avalikustatakse vaid osaliselt või et nimistusse kandmisest tuleks mõnikord üldse loobuda. Selle asemel et kirjeldada nimistus üksikasjalikult tundlikke teemasid, võivad kogukonnad märkida ära, kes kannavad hoolt seda laadi teadmiste edasiandmise eest. Tuleb austada nende kogukondade soovi, kes ei ole nõus mõnda kultuurilmingut nimistusse kandma.

On riike, kus kogukonnad osalevad aktiivselt oma pärandi kandmisel nimistusesse. Teisel aga ei arvesta nimistud veel kogukondade osaluse nõuet, kuna varem koostasid neid pigem kõrvalised isikud või organisatsioonid, kes pidasid silmas muid eesmärke kui vaimse kultuuripärandi hoidmine ja edasiandmine kogukonnas.

Muu hulgas aitab vaimse kultuuripärandi hoidmisele ja kaitsmisele kaasa dokumenteerimine: vaimse kultuuripärandi jäädvustamine selle praegusel kujul ja sellega seotud materjalide kogumine. Kasutatakse mitmesuguseid salvestusvahendeid ja -vorminguid. Tihti säilitatakse kogutud materjale raamatukogus, arhiivis või koduleheküljel, kus need on kättesaadavad nii asjaomastele kogukondadele kui ka laiemale avalikkusele. Peale selle kasutavad aga kogukonnad ja rühmad ka traditsioonilisi dokumenteerimisvõimalusi: näiteks lauluraamatuid või vaimulikke tekste, koekirja näidiseid või muustriraamatuid ning ikoone ja pilte, mis jäädvustavad vaimse kultuuripärandi ilminguid. Elu näitab, et kogukonnad kasutavad üha enam arhiivimaterjale ja talletavad ka uuenduslike võtetega edukalt oma vaimset pärandit.

Foto © Subdirección de Etnografía, Museo Nacional de Antropología

Foto © Peñi S. Fontua

Foto © Jaime Britons

☞☞☞ *Mehhiko põlisrahvaste surmupäeva día de los muertos.*

☞☞ *Tonga saartel tantsitakse lakalaka't lauldes ja plaksutades.*

☞ *Religioosne etendus Hispaanias Elche linnas.*

Kogukondade osalemise kindlustamiseks tuleb kokku leppida, kuidas

- jõutakse kogukondade ja nende esindajateni;
- tagatakse, et nimistusse kantakse vaid selliseid kultuurilminguid, mida kogukonnad ise oma pärandiks peavad;
- tagatakse, et kogukonnad on tuttavad nimistu ja selle koostamise põhimõtetega ning et sissekandeid tehakse vaid nende nõusolekul;
- tagatakse, et kõrvalisi isikuid kaasatakse vaid kogukonna nõusolekul;
- tagatakse nende tavade järgimine, mis piiravad juurdepääsu vaimse kultuuripärandi ilmingutele;
- kaasatakse kohalikke või piirkondlikke omavalitsusi;
- luuakse eetikakoodeks, mis võtab arvesse edukaid vaimse kultuuripärandi kaitsmise näiteid kogu maailmast, ja tagatakse selle järgimine.

Nimistute koostamine

Paljud vanemad andmebaasid ja andmete kogumise viisid, mida seniajani kasutatakse, ei pea silmas vaimse pärandi kaitsmist 2003. a vastu võetud konventsiooni tähenduses, vaid lähtuvad näiteks teadlaste huvidest. Eriti problemaatiliseks võivad osutuda need, mis loodud koloniaaltingimustes või eri rahvusgruppidega riigi ühtsuse rõhutamiseks.

Konventsiooni artikli 11 punkt b ja artikkel 12 viitavad sellele, et nimistu peaks olema võimalikult laiahaardeline ja tutvustama kogu riigis leiduvat vaimset kultuuripärandit. Samas ei saa nimistu iial lõplikult valmis ega vasta kunagi täielikult tegelikule olukorrale. Selleks hõlmab vaimne kultuuripärand liiga palju erinevaid elavaid teadmisi, oskusi, kombeid ja tavasid, mis muutuvad vajaduse korral koos aja ja oludega.

Samal põhjusel tuleb nimistuid korrapäraselt ajakohastada (artikkel 12). See on ülioluline ka seepärast, et vaimne kultuuripärand võib väga lühikese aja jooksul sattuda hääbumisohtu. Paljudesse nimistutesse on praegugi kantud teadmisi, oskusi, kombeid ja tavasid, mida sellisel kujul enam ei ole või mis on oluliselt muutunud. Konventsiooniga ühinenud riigid peavad andma perioodiliselt aru nimistute ja nende ajakohastamise kohta.

Arvestades vaimse pärandi ulatuslikkust, oleks kasulik sõnastada nimistu prioriteetid. Alustada võiks sellisest vaimsest pärandist, mis on kogukonnale eriti oluline või iseloomulik. Sealjuures ei tohi unustada, et nimistute eesmärk on vaimse pärandi kaitsmine. Seega peaks nimistu võimaluse korral sisaldama teavet kultuuriilmingute elujõulisuse kohta ja juhtima tähelepanu sellele, mis võib ohustada nende kestmist. Nii on see näiteks Brasiilia ja Colombia nimistute puhul. Bhutanis, Bulgaarias ja Leedus aga kantakse nimistusse vaid hääbumisohus olevat vaimset pärandit.

Konventsioon jätab valiku, kas luua üks või mitu nimistut, ning ei tee mitme nimistu korral ettekirjutusi nende ulatuse kohta. Kõne alla tulevad näiteks eraldi nimistud valdkondade, kogukondade, piirkondade või osariikide kaupa. Ükskõik, kes nimistute loomise ja koostamisega tegeleb, igal juhul vastutab riik nende ülesehituse ja toimimise eest.

Et jõuda võimalikult kiiresti tasakaalustatud ülevaateni, võivad nimistu esimesed sissekanded olla üsna lühikesed. Kuigi kõigile kultuuriilmingutele ei pruugi saada osaks sama palju tähelepanu, on soovitatav teha kõik sissekanded ühe malli järgi ning lisada viited üksikasjalikumale lisainfole.

Nimistute loomisel peaks silmas pidama konventsioonis toodud vaimse kultuuripärandi määratlust, kuid igas riigis saab seda teha viisil, mis sobib kõige paremini kohalike oludega. Kui aga riik taotleb rahalist abi mõne kultuuriilmingu kaitseks, selle kandmist esindusnimekirja või kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja, tuleb näidata, et tegemist on vaimse kultuuripärandiga konventsiooni artikli 2 tähenduses.

Foto © Hasim Polat

Foto © Mongolian National Centre for Intangible Heritage

👁️ Türgist pärineva pöörlevate dervišite vennaskonna tantsutseremoonia.

👁️ Mongoolia nomaadide hobusepeaviul.

Kogukonnapõhine vaimse kultuuripärandi talletamine Filipiinidel

Filipiinidel Lääne-Mindanaos talletas subaneni kogukond 2003. ja 2004. aastal oma teadmisi esivanemate asual kasvavatest taimedest. Need taimed on kogukonna jaoks olulised nii meditsiinilises, põllumajanduslikus, majanduslikus kui ka religioosuses mõttes.

Rahvastiku kasvu ja kliimamuutuste tõttu väheneb selles piirkonnas taimestiku mitmekesisus ja kogukonnavanemad said aru, et koos liigirikusega hääbuvad ka teadmised taimedest. Kui nooremad lähevad kaasa peavoolu kultuuriga, lakkab põliste teadmiste suuline edasiandmine järgmistele põlvkondadele ning need võivad jäädavalt kaduda.

Abi ja nõuandeid saadi erialaasutustest: eksperdid õpetasid kogukonnale, kuidas neid teadmisi ise talletada. Vanemad kogukonna liikmed olid informantideks. Nemad tunnevad taimi ja nendega seotud tavasid, kuid on kirjaoskamatud. Nooremad ja kirjaoskajad aga salvestasid ja tähendasid kõik üles.

Kogutu põhjal koostati ingliskeelsed subanenikeelse tõlkega õppematerjalid, nende seas multimeediumlikud õppevahendid. Õppematerjalid registreeriti autoriõiguste ametis, et tagada kogukonna intellektuaalse omandi kaitse. Nende abil õpivad nüüd subaneni koolilapsed oma kultuuri tundma. Samuti kasutavad neid täiskasvanud, kes tahavad õppida lugema ja kirjutama oma esivanemate keeles.

Kogukonna enda algatatud ja ellu viidud talletamisprojekt osutus tulemuslikuks viisiks säilitada botaanikateadmisi, mida anti varem edasi vaid suuliselt, ja jagada neid uute põlvkondadega.

Foto © Wei J. Suninguit

👁️ Subaneni kogukonna liikmed viivad läbi rituaali, et teavitada loodusvaimse teadmiste talletamise projektist ja küsida neilt selleks luba.

Nelja-aastane projekt elavate muusika- ja tantsutraditsioonide salvestamiseks Etioopias: teel laiahaardelise vaimse kultuuripärandi nimistu poole

Etioopia on usumatult mitmekesine maa, mille ajaloos vaheldusid geograafilise asendi ja poliitiliste eripärade tõttu eraldatuse aja- ja järgud tiheda suhtlusega. Sealsed kultuurid kannavad nii Aafrika kui ka Lähis-Ida mõjusid ning seal räägitakse rohkem kui 80 keelt. See kultuuriline kirevus kajastub ka muusikas ja tantsudes.

Etioopia muusikas kohtuvad kristliku õigeusu ja islami traditsioonid kohaliku juudi kultuuri ning Aafrika instrumentaalmuusika ja mitme- hääle laulu mõjudega. Kuigi peamiselt on tegemist vokaalmuusikaga, kasutatakse ka mitmeid pille. Mõned neist pärinevat juba Vana Testamendi aegadest. Kõige levinumad on lüüralaadsed *baganna* ja *krar*, *masenqo*- viiul, *kabaro*-trummid ja *washint*-flööt.

UNESCO algatas nelja-aastase projekti, et saada ülevaade muusika- ja tantsu- traditsioonidest kogu Etioopias ning neid talletada. See oli esimene samm laiapõhjalise riikliku vaimse kultuuripärandi nimistu poole ning lisaks elavate kultuuri- ilmingute talletamisele koolitati ka kohalikke spetsialiste ja parandati asutuste tehnilisi võimalusi.

Spetsiaalselt koostatud inglise- ja amhari- keelsete õppematerjalide toel toimusid Addis Abeba ülikoolis ja Yaredi muusika- koolis etnomusikoloogia kursused, et Etioopia oma spetsialistid saaksid alustatud tööd jätkata. Koolitus muusika ja tantsude kogumiseks algas 2006. aastal uuringuga „Addis Abeba muusikamaastik“ mille keskmes olid pealinna muusika- traditsioonid. Seejärel liitusid üliõpilased Euroopa spetsialistidega, kes olid juba alustanud mitmes piirkonnas välitöid tantsu, muusika ja nendega seotud tavade

Foto © David Steinhilber/UNESCO

uurimiseks. Muu hulgas uuriti Lõuna- Etioopias maalede tavasid ning õpetati Lõuna-Omo muuseumi ja uurimiskeskuse töötajaid käsitsema mitme- hääle laulu salvestamise seadmeid. Mitmed keskused ja muuseumid kogu riigis said vastavalt vajadusele väljaõpet ja varustust.

Projekti käigus koolitati välja hulk Etioopia päritolu uurijaid, kes jätkavad tööd vaimse kultuuripärandi nimistuga, liikudes edasi teistesse valdkondadesse. Nende tegevus suurendab kohalike ja riiklike ametiasutuste teadlikkust vaimsest kultuuripärandist ning aitab seega kaugemas perspektiivis otse kaasa Etioopia elava pärandi kaitsmisele.

Foto © François-Xavier Freland / UNESCO

📍 *Malawi tumbuka rahva ravitants vimbuza.*

📍 *Barranquilla linna karneval Colombias.*

Enamasti käib nimistuga kaasas ka vaimse kultuuripärandi ilmingute rühmitamine valdkondade kaupa. Aluseks võib võtta näiteks konventsiooni artikli 2 punktis 2 loetletud valdkonnad: suulised traditsioonid ja väljendus- vormid, kaasa arvatud keel kui vaimse kultuuri- pärandi edasiandmise vahend; esituskunstid; kogukondlik tegevus, rituaalid ja pidulikud sündmused; looduse ja ilmaruumiga seotud teadmised ja tavad; ja traditsioonilised käsi- tööoskused. Nagu juba märgitud, ütleb konventsioon selge sõnaga, et need valdkonnad pole lõplikud ega haara kogu vaimset pärandit. Iga liigitamise ja rühmitamise kord on vaid vahend nimistusse kantud teabe korrastamiseks. See ei määra, mis on vaimne kultuuripärand ja mis mitte.

Näiteks Roheneemesaartel, Mauritiusel ja Lõuna-Aafrika Vabariigis järgitakse üldjoontes konventsioonis nimetatud valdkondi. On aga ka palju teisi võimalusi: eriti Aafrikas ja Ladina- Ameerikas käsitletakse keeli vaimse kultuuri- pärandi, mitte ainult selle edasiandmise vahendina, teisel eristatakse „esituskunstide“

asemel selge sõnaga „muusikat ja tantsu“, kolmandad käsitlevad muusikat tantsust eraldi jne.

Paljud liigitused, mida nimistutes kasutatakse, mahuvad hästi konventsiooni artiklis 2 loetletud laiemate valdkondade alla. Rahvameditsiini võib vaadelda kui loodusega seotud teadmisi ning mängimist ja talgutöid kui kogukondlikku tegevust. Legendid, vanasõnad ja kohapärimus sobituvad suuliste traditsioonide ja väljendus- vormide hulka. Religioossed tseremooniad ja palverännakud mahuvad rituaalide ja pidulike sündmuste alla. Ka mälestuste ja uskumuste, genealoogilise teabe või toidukultuuri alla liigitatud kultuuriilmingud sobituvad ühte või mitmesse konventsioonis esitatud vald- kondadest. Kirjeldatud erinevused tulenevad tihti kogukondade vaimse kultuuripärandi omapärasest maailma eri paigus, seetõttu peabki iga riik nimistu loomisel lähtuma kohalikest oludest. Näiteks Alžeerias ja Haitil on religioos- sete tavade jaoks mitmed eraldi liigitused. On ka olemas nimistuid, mis ei piirdu ainult vaimse kultuuripärandiga. Näiteks Leedu nimistu

sisaldab materiaalsel pärandil, mis on seotud vaimse kultuuripärandi, pärandioskajate ja arhiividega, ning mitmeid kultuurilminguid, mis pole enam elavas kasutuses. Belgias aga plaanitakse nimistusse lisada ka virtuaalne ja küberkultuur.

Samuti seisneb suur erinevus selles, et mõnes riigis piirduakse põlisrahva või kohaliku vaimse kultuuripärandiga. Samal ajal võetakse paljudes mitmekultuurilistes riikides – näiteks Belgias ja USAs – nimistute koostamisel arvesse ka vähemusrahvuste ja sisserännanud kogukondade vaimset kultuuripärandit.

Veel erinevad nimistud üksteisest detailsuse ja sisestatava teabe hulga poolest. Kuna vaimne kultuuripärand on tohutult mitmekesine, pole alati võimalik anda üksikasjalikku teavet selle kõigi ilmingute kohta. Umbes pooled olemasolevad nimistud sisaldavad palju infot, teised pole nii põhjalikud. Mõned meenu-tavad pigem kataloogi või registrit, teised entsüklopeediaartiklite kogu. Brasiilias on mõlemad lähenemisviisid ühendatud: vaimse kultuuripärandi üleriigiline register ja nimistud sisaldavad põhjalikku infot, osariikide kohalikud nimistud aga vähem.

Enamikus riikides puudub õiguslik raamistik, mis kaitseks pärandioskajate ja traditsioonitundjate õigust otsustada oma elava pärandi, tavade ja kultuuriväljenduste kasutamise üle. Ilma õiguskaitseta võivad aga kõrvalised isikud kasutada ära näiteks teadmisi rahvameditsiinist, loodusvaradest, muusikast ja suulistest traditsioonidest ning nende pealt kasu lõigata. Seepärast tuleb olla ettevaatlik sellise teabe avalikustamisega, mida võidakse kasutada äri tegemiseks. Kuivõrd vaimset kultuuripärandit ei tohi kanda nimistusse ilma kogukonna nõusolekuta, on selle liikmete otsustada, kas ja kui palju nad soovivad oma vaimse kultuuripärandi kohta infot anda. Kogukonnad ei pruugi kirjeldatud ohtudest teadlikud olla, mistõttu ka nimistud haldajad peaksid kandma hoolt, et sissekanded ei puudutaks liialt inimeste eraelu ega annaks võimalust nende vaimset

kultuuripärandit ebaõiglaselt ära kasutada. Konventsioonis ei ole määratud, kui vanad peavad olema teadmised, oskused, kombed ja tavad või kui mitu põlve peab neid olema edasi antud, et võiks rääkida vaimsest kultuuripärandist. Mõned riigid on sellise piirangu kehtestanud. Vanusepiirangud ulatuvad kahest-kolmest kuni seitsme põlvkonnani. Mõnel juhul on raske kindlaks teha, kui vana tavaga on tegemist – eriti selliste kogukondade puhul, kelle emakeeles pole tekstitradiitsiooni.

Erilist tähelepanu nõuavad kultuurilmingud, mis on väliste asjaolude mõjul kiiresti muutunud. Sel puhul ei saa alati rääkida katkematust järjepidevusest, ehkki nende kultuurilmingute juured on traditsioonilises vaimses kultuuripärandis. On nimistuid, kuhu ei kantagi vaimset kultuuripärandit, millega on toimunud selline murre. Teiste jaoks on esmatähtis, kas kogukond peab seda oma pärandiks.

Paljude nimistute ülesehitus järgib riigi haldusjaotust. Näiteks Venezuelas käsitletakse iga omavalitsuse kultuuripärandit eraldi. Colombias luuakse kõigis 32 departemangus eraldi nimistu. Hiinas on ametlikult 56 etnilist rühma ning sellest lähtub ka nimistu struktuur. Mõned riigid, nagu Haiti, ei näe vajadust eristada kogukondi või piirkondi. Linnastumise, rände ja tsentraliseerimise tõttu ei pruugi tänapäevane haldusjaotus alati kattuda traditsiooniliste piiridega üksteisest etnilis-keeleliselt või muul viisil eristuvate kogukondade asualade vahel.

Kokkuvõtteks: vaid nimistud, mis lähtuvad sellest, mida kogukonnad ise oluliseks peavad, on kooskõlas konventsiooni põhimõtetega. Nimistusse sobivad ainult need teadmised, oskused, kombed ja tavad, mis on kogukonna-liikmete kultuurilise identiteedi osa. Konventsioon nõuab ka, et kogukonnad osaleksid nimistute koostamises. Teistes küsimustes, nagu nimistu ülesehitus, ulatus ja detailsuse aste ning selle haldamise ja ajakohastamise korraldamine, saab iga riik tegutseda oma oludest lähtuvalt.

Foto © UNESCO / Yves Parfait / Koffi

Gelede tseremoonia, mida peetakse Beninis, Nigeerias ja Togos.

☞ Dominikaani Vabariigi cocolo kogukonna traditsiooniline etenduskunst.

☞ Tonga saartel tantsitakse lakalaka't lauldes ja plaksutades.

Nimistu sissekande võimalik ülesehitus

1. Kultuuriilingu määratlemine.

- 1.1. Kultuuriilingu nimetus, nii nagu kogukond või rühm seda kasutab.
- 1.2. Lühike, võimalikult informatiivne pealkiri (muu hulgas üks või mitu valdkonda, kuhu see kultuuriiling kuulub).
- 1.3. Kogukond või kogukonnad.
- 1.4. Geograafiline asukoht.
- 1.5. Lühikirjeldus.

2. Kultuuriilingu iseloomustus.

- 2.1. Seotud materiaalne kultuuripärand.
- 2.2. Seotud vaimse kultuuripärandi ilmingud.
- 2.3. Seotud keeled ja keelekasutus.
- 2.4. Arvatav päritolu.

3. Kultuuriilinguga seotud isikud ja institutsioonid.

- 3.1. Pärandioskajad/esitajad: nimi, vanus, sugu, amet jne.
- 3.2. Teised osalised (nt traditsioonitundjad).
- 3.3. Seotud organisatsioonid (vabühendused jt).
- 3.4. Edasiandmise viisid.
- 3.5. Tavad, mis piiravad ligipääsu kultuuriilingule või selle osadele.

4. Kultuuriilingu olukord: elujõulisus.

- 4.1. Ohud, mis takistavad nende teadmiste, oskuste, kommete või tavade kasutamist.
- 4.2. Ohud, mis takistavad nende teadmiste, oskuste, kommete või tavade edasiandmist.
- 4.3. Seotud esemete ja ressursside kättesaadavus.
- 4.4. Seotud vaimse ja materiaalse kultuuri-pärandi elujõulisus.
- 4.5. Praegused kaitsemeetmed.

5. Andmete kogumine ja nimistu koostamine.

- 5.1. Kogukonna/rühma kaasatus andmete kogumisse ja nõusolek selleks.
- 5.2. Kogutud andmete kasutuspiirangud (kui vaja).
- 5.3. Informandid: nimi ja seos kultuuriilinguga.
- 5.4. Andmete kogumise kuupäev ja koht.
- 5.5. Nimistusse kandmise kuupäev.
- 5.6. Nimistu sissekande koostaja.

6. Viited kirjandusele, helikandjatele, audiovisuaalsetele materjalidele ja arhiividele.

Foto © Otanazar Mat'vakulov

☞ Usbekistani ja Tadžikistani šazmakomi muusika.

Foto © Zambia National Commission for UNESCO

☞ Makishi maskeraad Sambias.

Venezuela vaimse kultuuripärandi nimistu

1993. aastal loodi Venezuelas kultuuripärandi kaitse seadusega kultuuripärandi instituut IPC (*Instituto del Patrimonio Cultural*, www.ipc.gob.ve). Selle peamisi ülesandeid on teabe kogumine Venezuela kultuuripärandi kohta. Esmalt koostatud registrisse kanti kõigest 610 kultuuriväärtust, neist 476 olid koloniaalajast pärit ehitised. Peagi mõisteti, et see ei kajasta Venezuela kultuuripärandi tegelikku kirevust ja küllust. Seetõttu otsustas instituut 2003. aastal alustada uut projekti eesmärgiga jõuda kõigi omavalitsuste ja kultuuripärandi vormideni. 2005. aastaks oli uude nimistusse kantud 68 000 materiaalse ja vaimse pärandi ilmingut. Lõpuks loodetakse jõuda ligi 110 000ni.

Nimistu keskendub kultuuriilmingutele, mis on kogukondadele endile olulised. Loobuti varasemast põhimõttest, et kultuuripärandi väärtuse üle otsustavad eksperdid ning see on kogu ühiskonna omand. Nimistusse tahetakse koondada hoopis kultuuriilmingud, mis on iseloomulikud kogukonna materiaal- se ja vaimsele kultuuripärandile. Kirja

pannakse ka need inimesed, kes valdavad tervele kogukonnale olulisi ja omaseid oskusi. Sellist teavet kogutakse kõigi Venezuela kogukondade kohta.

Välitöid omavalitsustes alustati 2004. aastal. Kasutatud küsimustikest oli aga vähe abi, sest need ei keskendunud kogukonnale iseloomulikule pärandile ning sobisid vaid mälestiste ja kultuuriväärtuslike paikade jaoks. Uued küsimustikud on paindlikumad ja loogiliselt järjestatud küsimuste abil kogutud teavet saab hiljem hästi korrastada. Tegeletakse vaid selliste kultuuriilmingutega, mis on kogukonnale tervikuna olulised. Teisi nimistusse ei kanta.

Välitöödel käivad kohalikud kooliõpetajad, kes moodustavad Venezuelas laiaulatusliku võrgustiku, ning kultuuritöötajad, üliõpilased ja vabatahtlikud. Kogukondi teavitati projekti eesmärkidest ja ulatusest ning kinnitati, et nende pärandit kajastavat infot ei avaldata ilma nende loata. Enam kui 200 raamatust koosnev seeria *Catálogos del Patrimonio Cultural Venezolano* sisaldab infot kõigi 335 omavalitsuse kohta. Eristatakse viit kultuuripärandi valdkonda: esemed (*los objetos*), ehitised

(*lo construido*), individuaalne looming (*la creación individual*), suulised traditsioonid (*la tradición oral*) ja kollektiivsed kultuuriilmingud (*las manifestaciones colectivas*).

Nimistu avaldamiseks raamatuna koostati iga kultuuriilmingu kohta lühikirjeldus. Kõik kirjalikud ja audiovisuaalsed materjalid on aga digitaalselt talletatud kultuuripärandi instituudi andmebaasi, et kindlustada üldsusele ligipääs nii interneti kui ka teiste kanalite kaudu. Lisaks on kavas avaldada iga regiooni kultuuripärandi CD ja kultuurikaart. Nimistu on oluline õppevahend ning aitab kavandada kultuuripoliitikat.

Ülemkohtu (*Tribunal Supremo de Justicia*) otsusega kehtib kultuuripärandi kaitse seadus kõigi nõuetekohaselt nimistusse kantud kultuuriilmingute kohta. Raha nimistusse kantud vaimse kultuuripärandi kaitsmiseks eraldatakse eelisjärjekorras hääbumisohus kultuuriilmingutele. Praeguseks on kantud nimistusse üle 84 000 kultuuriilmingu ja avaldatud rohkem kui 160 nimisturaamatut (*Catálogos*), mida saab tasuta kõigi omavalitsuste kultuuri-, sotsiaal- ja õppeasutustest.

Foto © Bank Archives of the Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology

Foto © Bank Archives of the Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology

➤ Rannarahva töö ja leib.

☞ György Martin lindistab Ungari mustlasnaise laulu.

☞ Béla Bartók kogumisretkel Anatoolias Jürükis.

Muusikapärandi kogumine Ungaris

Enam kui sada aastat kestnud kogumis- ja uurimistöö tulemusena on Ida-Euroopas riiklikesse arhiividesse kogutud tohutult rahvamuusika salvestisi, nendega seotud fotosid, videosalvestisi ja kirjalikke materjale. Varem kasutati neid põhiliselt teadus- ja hariduseesmärkidel, kuid 2003. aastal vastu võetud UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon andis tuge laiimate kasutusvõimaluste otsimiseks. Nüüd on arhiivimaterjalid üha enam kogukondadele abiks pärimusmuusika ja -tantsu elavdamisel või nende rolli tugevdamisel.

Et inimesed pääseksid hindamatutele muusika ja tantsu andmebaasidele lihtsalt ja tasuta ligi, kutsus Ungari Teaduste Akadeemia muusikateaduse instituut koostöös teiste Euroopa teadusasutustega ellu projekti „Avatud muusikaarhiivid internetis“.

Instituudi kodulehel (www.zti.hu ja db.zti.hu) saab juba kasutada Béla Bartóki kogu, mis koondab üle 14 000 traditsioonilise laulu ja ka nendega seotud teavet. Need materjalid kogusid aastatel 1896–1940 Béla Bartók ja Zoltán Kodály ning nende kaastöötajad ja järeltulijad. Samal veebilehel

leiab muusikaväljaannete andmebaasist veel 6000 aastatel 1950–2000 vinüülplaatidel, magnetofonilintidel ja teistel helikandjatel avaldatud traditsioonilist laulu ja muusikapala.

Andmebaasi otsingumootoriga on seotud kaart, et kogukonnad leiaksid üles oma piirkonna muusika. Kõiki salvestisi saab nii kuulata kui ka alla laadida. Andmebaasist vastu tunnevad suurt huvi kogukonnad, kes on hakanud aina rohkem kasutama varasemaid muusikasalvestisi õppetöös ja kultuurielus ning annavad omakorda arhiivi tänapäevaseid ülevõtteid.

Eesti vaimse kultuuripärandi nimistu

Eesti arhiividesse ja muuseumidesse on juba 19. sajandi teisest poolest kogutud vaimse kultuuripärandi kohta palju teavet. Sellest hoolimata otsustati 2006. aastal pärast UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooniga liitumist luua täiesti uus nimistu, millest saaks inimeste endi häälkandja.

Varasematest andmebaasidest eristabki Eesti vaimse kultuuripärandi nimistut (www.rahvakultuur.ee/vkpnimistu) alt-üles lähenemine ja huvi traditsioonide praeguse käekäigu vastu. Iga kogukond otsustab ise, milliseid teadmisi, oskusi, kombeid ja tavasid soovib nimistusse oma vaimse kultuuripärandina tutvustada. Esiplaanil on kogukonna teadmised ja nägemus oma kultuurist tänasel päeval, mitte uurijate või ametnike arvamus ega unustuse hõlma vajunud traditsioonid. Tegemist on veebikeskkonnaga, kus kõik Eestimaa kogukonnad, sõltumata suuruselt, elukohast ja rahvusest, saavad sõnas, helis ja pildis tutvustada oma vaimset kultuuripärandit.

Elkõige peaks nimistu äratama huvi vaimse kultuuripärandi vastu ning innustama seda hoidma ja edasi andma. See annab lugejale sissevaate oma kaasmaalaste ja kaasaegsete ellu ja mõttemaailma, kuna aitab mõista vaimset kultuuripärandit sellisena nagu see elab ja toimib tänases ühiskonnas.

Need põhimõtted pandi paika kultuuriministeeriumi algatatud ümarlauakohtumistel, mis tõid kokku rohkelt asjaosalisi kogukondade esindajatest teadlasteni. Nimistu loomine ja haldamine sai Rahvakultuuri Keskuse ülesandeks. Algusest peale oli aga selge, et nimistusse saab sündida vaid tihedas koostöös kogukondade, kohaliku elu eestvedajate, vabaühenduste, muuseumide, ülikoolide, teadusasutuste, maavalitsuste, kohalike omavalitsuste ja teiste partneritega.

Kõigepealt katsetati uut lähenemist 2007. aastal Hiiu maal, väiksemas ja küllalt selgelt piiritletud kogukonnas, kus oli juba mõnda aega tegeletud vaimse pärandi hoidmise ja väärtustamisega, nii nagu mitmel pool mujalgi Eestis. Eestvedajateks said kolm aktiivset kogukonna liiget, kes innustasid

saareelanikke kaasa mõtlema ja sõna sekka ütlemata, et saada üheskoos selgust, mida peavad hiidlased omaseks ja oluliseks — millised teadmised, oskused, kombed ja tavad peaksid saarel kindlasti püsima jääma.

Hiiu Muuseumi peavarahoidja Helgi Põllo, rahvakultuuri spetsialisti Helle-Mare Kõmmuse ja maavalitsuse esindaja Ermo Mäeotsa algatatud avastusretkel osalesid teiste seas külaseltsid, isetegevuslased, kooliõpilased, pensionäride klubid ja kohalike omavalitsuste esindajad. Läbivaks põhimõtteks sai „hiidlasele tagasi“: teha kogutud materjal kättesaadavaks, näiteks trükistes ja näitustel, ning hoolitseda selle eest, et olulised teadmised jääksid kogukonnas kestma ja et neid antaks edasi. Jõuti järeldusele, et oleks hea, kui igas kogukonnas või piirkonnas kujuneks väike tuumik, kes haarab teisi kaasa ning julgustab vaimset kultuuripärandit hoidma ja nimistusse sissekandeid tegema.

Hiidlaste kogemused ja järeldused on paljuski 2010. aasta novembris avatud Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse toimimispõhimõtete aluseks. Kodulehe ülesehitus sündis Rahvakultuuri Keskuse vaimse pärandi spetsialistide ning Eesti Kirjandusmuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi ja Tartu Ülikooli ekspertide koostöös. Keskkel kohal on teadmised, oskused, nähtused, kombed ja tavad ehk meie vaimne kultuuripärand. Nimistusse tutvustab aga ka pärandioskajaid ja -tundjaid, asutusi ja ühendusi, sest vaimne pärand ei saa eksisteerida ja toimida ilma inimesteta. Lisaks saab nimistusse seostada kultuuriilmingutega olulisi paiku ja piirkondi.

Esimesed sissekanded tegid nimistusse hiidlased ja võrokased. Esimeste jaoks oli see 2007. aastal alanud protsessi loogiline jätk, kuid ka vanal Võromaal on juba pikemat aega pööratud tähelepanu vaimse kultuuripärandi hoidmisele ja edasiandmisele. Üks nimistusse eesmärke ongi tutvustada ja tunnustada selliseid kogukondi. Loomulikult saavad nimistusse koostamises osaleda kõik huvilised. Rahvakultuuri Keskus ootab igast Eesti nurgast ärgsate, oma vaimset kultuuripärandit väärtustavate kogukondade panust, et muuta nimistusse aina kirevamaks ja huvitavamaks.

Nimistusse on siiski vaid osa ulatuslikumast vaimse kultuuripärandi hoidmise ja väärtustamise protsessist. Alustuseks tuleks kogukonnas arutada läbi, millised teadmised, oskused ja kultuurinähtused on tähenduslikud ning jõuda arusaamisele, kas ja kuidas seista üheskoos hea nende kestmise eest. Oluline on tegutseda üheskoos ja kaasata võimalikult palju kogukonna liikmeid. Kogukondade toetamiseks korraldab Rahvakultuuri Keskus 2010. aastast vaimse kultuuripärandi koolitust, mille kohta saab täpsemat teavet veebilehelt www.rahvakultuur.ee.

Kui soovid kanda nimistusse ka oma kogukonna vaimset kultuuripärandit, siis küsi julgesti nõu ja täpsemaid juhiseid: vkp@rahvakultuur.ee.

Foto Öle Lukkbergi kogust

Foto © Laila Mõister

Eesti vaimse kultuuripärandi nimistus on nelja tüüpi sissekandeid:

1. Nähtused, oskused ja teadmised.
2. Isikud.
3. Asutused ja ühendused.
4. Paigad.

Nähtusi, oskusi ja teadmisi tutvustava sissekande ülesehitus on järgmine:

1. Põhiandmed

- Nähtuse, oskuse või teadmise nimetus
- Nimetus kohalikus keeles, murdes või slängis
- Valdkonnad, kuhu nähtus, oskus või teadmine kuulub
- Asukoht

2. Kirjeldus

- Kirjeldus – ülevaade nähtuse, oskuse või teadmise olemusest ja tähendusest selle tänases kontekstis
- Ajalooline taust

3. Seosed

- Nähtuse, oskuse või teadmisega seotud isikud
- Nähtuse, oskuse või teadmisega seotud asutused ja ühendused
- Nähtuse, oskuse või teadmisega seotud paigad

4. Jätkusuutlikkus

- Nähtuse, oskuse, teadmise edasiandmine ja -kandmine
- Võimalikud ohud
- Nähtuse, oskuse, teadmise toetamiseks astunud sammud

5. Lisainfo

- Bibliograafia
- Internetiallikad
- Fotod
- Videod
- Helifailid
- Tekstifailid

Teiste seas on nimistusse kantud

- võro keel,
- käsivankrite valmistamine ja kasutamine Hiiumaal ning
- paastumaarjapäeva tähistamine.

Vaimne
kultuuri-
pärand

WKP

Eestikeelse väljaande ilmumist toetasid:

KULTUURIMINISTEERIUM

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse ja
Kultuuri Organisatsioon

UNESCO
Eesti
Rahvuslik
Komisjon

RAHVAKULTUURI
KESKUS

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse ja
Kultuuri Organisatsioon

Vaimne
kultuuri-
pärand

ISBN 978-9949-9243-0-1 (komplekt)
ISBN 978-9949-9244-2-4 (vihik)
ISBN 978-9949-9243-1-8 (pdf-komplekt)
ISBN 978-9949-9244-3-1 (pdf-vihik)

Vaimne kultuuripärand tähendab selliseid põlvest põlve edasiantud teadmisi, oskusi, kombeid ja tavasid, mis on kogukondadele omased ja olulised ka praegusel ajal.